

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองเมื่อเกิดภาวะเจ็บป่วยของผู้สูงอายุ ทั้งเพศหญิงและชายที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชาง ตำบลซีเหล็ก อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือผู้สูงอายุที่มีภาวะเจ็บป่วยที่ไปรับการรักษาที่สถานเอนามัยบ้านชาง ตำบลซีเหล็ก อำเภอแมริม ระหว่างวันที่ 1-28 กุมภาพันธ์ 2542 จำนวน 44 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ในจำนวน 44 คน แบ่งผู้สูงอายุเป็น 2 กลุ่ม เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มจำนวน 24 คน และสัมภาษณ์จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง ได้แก่

1. แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม เป็นแนวคำถามเกี่ยวกับการดูแลตนเองเมื่อเกิดภาวะเจ็บป่วยของผู้สูงอายุ ได้แก่ ความหมาย ชนิดและขนาด ของการเจ็บป่วย อาการ การเจ็บป่วยในปัจจุบัน การขอคำปรึกษาบุคคลอื่น และการดูแลตนเองโดยทั่วไปเมื่อเกิดภาวะเจ็บป่วย แสดงอาการของโรคหรือการเจ็บป่วย การดูแลรักษาตนเองเมื่อเกิดภาวะเจ็บป่วย

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด ประกอบด้วย

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนบุตร ผู้ร่วมอาศัย รายได้ส่วนตัวและรายได้ครอบครัว ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายประจำวันในบ้าน และผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย จำนวน 10 ข้อ

2.2 ข้อมูลการดูแลตนเองเมื่อเกิดภาวะเจ็บป่วยของผู้สูงอายุ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นโดยใช้ทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเรม (Orem) จากการศึกษาจากเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องนำมาปรับสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นคือ การดูแลตนเองขณะมีภาวะเจ็บป่วย รวมทั้งหมด 20 ข้อ ประกอบไปด้วยโรคของผู้สูงอายุ การขอความช่วยเหลือ การปฏิบัติตัวเมื่อเจ็บป่วย การตัดสินใจเลือกวิธีการรักษา การปฏิบัติตามแผนการรักษาในส่วนของารรับประทานยาและการตรวจตามนัด การดูแล

ตนเองด้านอาหาร การใช้ส้วม การขับถ่าย สุขวิทยาส่วนบุคคล การรักษาความสะอาด การพักผ่อน การออกกำลังกาย การเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ และการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

โดยการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) ของแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม และแบบสัมภาษณ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลสาธารณสุข จำนวน 1 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ และถูกต้องทางด้านเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา ก่อนนำไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุในบ้านชาง จำนวน 10 คน ที่ไม่ใช่ผู้สูงอายุกลุ่มที่ศึกษา แล้วปรับปรุงเนื้อหาเกี่ยวกับภาษาที่เหมาะสมบางส่วน เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อขออนุญาต นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ และนายอำเภอแมริม ในการเข้าไปเก็บข้อมูลจาก สถานีอนามัย บ้านชาง ตำบลชี้เหล็ก อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

1.2 ติดต่อประสานงานกับสาธารณสุขอำเภอแมริม เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำ สถานีอนามัยบ้านชาง กำนันตำบลชี้เหล็ก ชมรมผู้สูงอายุบ้านชาง และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

1.3 ศึกษาข้อมูลผู้สูงอายุที่มีภาวะเจ็บป่วยและมารับการรักษาที่สถานีอนามัยบ้านชาง จากทะเบียนผู้รับบริการและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และได้รายชื่อกลุ่มผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยทั่วไปทั้งหญิงและชายช่วงเวลาระหว่างการศึกษา จำนวน 24 คน ดำเนินการสนทนากลุ่ม ๆ ละ 12 คนจำนวน 2 กลุ่ม และสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลในผู้สูงอายุที่เป็นโรคเรื้อรังทั้งเพศหญิงและชายจำนวน 20 คน

1.4 ได้คัดเลือกผู้ช่วยสัมภาษณ์และผู้ร่วมทีมสนทนากลุ่มเป็นผู้ที่มีพื้นฐานทางการพยาบาล มีประสบการณ์การทำงานวิจัยทั้งด้านการสัมภาษณ์ และการทำกลุ่มสนทนา จำนวน 2 คน ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขั้นตอนในการดำเนินการเก็บข้อมูล การใช้แบบสัมภาษณ์และแนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม รวมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้จัดบันทึก

การสนทนากลุ่ม ผู้ช่วยทั่วไปและผู้ช่วยสัมภาษณ์ จำนวน 2 คน ให้เกิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล

2. ดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มจำนวน 2 กลุ่ม และทำการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ จำนวน 20 ราย โดยผู้ศึกษาและผู้ช่วยสัมภาษณ์ที่มีประสบการณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมดังนี้

1. ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีจัดกลุ่มเนื้อหา (categorization)
2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ SPSS (Statistical Package for the Social Science) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่ามัธยฐาน